

Uneksija



ja todellisuus

Will Eisner:
Uneksija
Suom. Merja Luoma
Tekstaus Jari Rasi
Jalava 1990

Will Eisneriltä on suomennettu omaelämäkerrallinen sarjakuvaromaani *Uneksija*, joka alunperin on ilmestynyt USA:ssa 1986. Kysymys ei ole vain yhden loistavan piirtäjän uran alkuvaiheiden kuvauksesta, vaan kirja on samalla amerikkalaisen sarjakuvalehdistön alkuvaiheiden historiaa. Samalla teos vilisee peitenimillä verhoittuja 1930-luvun tunnettuja piirtäjiä ja kustantajia.

Donald Harrifeld on pulp-kirjallisuuden eli huonolle paperille painetun jännityskirjallisuuden kustantaja **Harry Donenfeld**. Jacob Lovecraft on Donenfeldin kumppani **Jack Liebowitz**. Kuten Eisner teoksissaan esittää, Harrifeld ja Lovecraft olivat yhteistyössä kapteeni Montrosse B. Wilsonin kanssa. Tämä mahtipontinen kapteeni oli itse asiassa entinen U.S. Army-majuri **Malcom Wheeler-Nicholson**, joka oli mukana eri puolilla maailmaa 1. maailmansodan tapahtumissa, erosi sodan jälkeen armeijasta ja perusti 1930-luvun alussa sarjakuvakustantamon.

Kun Wheeler-Nicholson ei saanut sanomalehtisrippejä lehteensä, joutui hän hankkimaan kokonaan uusia sarjoja. Parikymppiset sarjakuvapioneerit Clevelandista, kuten **Jerry Siegel** ja **Joe Shuster** tekivät sarjakuvia majurin lehtin.



Donenfeld ja Liebowitz ostivat Wheeler-Nicholsonin kustantamon. Vuonna 1937 he julkaisivat ensimmäisen *Detective Comics* sarjakuvalehden. Kun lehti myi hyvin, he aloittivat uuden sarjakuvalehden julkaisun v. 1938. Lehden nimi oli *Action Comics*, jossa aloitti Siegelin ja Shusterin *Teräsmies*.

Chuck Maxwell on tietysti **Maxwell Gaines**, *Mad*-lehden perustajan **Bill Gainesin** isä. Kuten Eisnerkin heittää, Max Gaines oli todella entinen ei vain opettaja vaan myös alakoulun rehtori sekä varastomies ja riikkamakaupan myyjä, joka kieltolain aikana myi *We Want Beer*-rintanappeja. Vuonna 1933 Gaines ryhtyi myymään sanomalehtisrippejä erillisinä sarjakuvalehtinä. Hänen *Famous Funnies*-lehtensä oli tietyssä mielessä ensimmäinen sarjakuvalehti.

Eisner kuvaa myös Teräsmiehen, josta hän käyttää nimeä *Big Hero*, myymisen Donenfeldille.

Tämä tapahtuma ei aivan Eisnerin esittämällä tavalla käynyt, sillä se, että Donenfeld ja Liebowitz ostivat teräsmiehen, oli **Sheldon Meyerin** ansiota. Tiettävästi tämä "Chuck Maxwell" eli Maxwell Gaines ei tullut kauppaamaan Teräsmiestä. Hän ei edes ollut innostunut Siegelin ja Shusterin sarjasta.

Eisner jätti elämäkerta-sarjakuvassaan kertomatta sen, että Siegel ja Shuster olivat tarjonneet Teräsmies-strippiään **Eisner-Iger**-shopille. Eisner oli palauttanut Teräsmies-sarjan tekijöilleen, koska hänen mielestään Siegel ja Shuster eivät olleet kyllin valmiita. "One of the great editorial judgements of my youth. I wonder what ever happened to them," Eisner toisaalla muisteli myöhemmin tätä tapahtumaa.

Rodentman on tietysti **Bob Kanen** *Batman*. Kane teki myös töitä Eisnerin ja Igerin shopille 1930-luvun lopulla, vaikka Batmanin hän loi Donenfeldin ja Liebowitzin DC Comics-kustantamolle.

Eisnerin muisteloissa vilahtaa enemmän tai vähemmän joukko tunnettuja amerikkalaisen sarjakuvan nimiä. Jack King on tietysti **Jack Kirby** ja jo tässä Eisner myös muistuttaa lukijaa siitä, miten kasvaminen New Yorkin slummeissa ja slummitappelu vaikuttivat Kirbyn sarjoihin, ja tätä kautta Marvelin supersankarisarjakuvien.

Bo Bovers on **S. Robert Powell**, joka toimi Eisnerin ja Igerin studion taiteellisena johtajana v. 1938-39. Alkuaan Powell oli Stanley Pulowski, puolanjuutalainen joka teki pitkän päivätyön sarjakuvassa onne kuin kuoli 1967.

Eisner muistelee myös **Victor Foxia**, joka esiintyy *Uneksijassa* nimellä Wince Reynard. Aivan kuten nimi Victor tarkoittaa voitta-

jaa, Vincent merkitsee voittavaa. Fox tarkoittaa kettua ja Reynard "mikko repolaista". Eisnerin mukaan Fox työskenteli Donenfeldin ja Liebowitzin DC Comics-yhtiössä, varasti sieltä kyllin materiaalia aloittaakseen oman sarjakuvakustantamon, jonka nimeksi tuli Fox Feature Syndicate. Ja kuten Eisner kertoo, Fox pyysi juuri Eisneriltä Teräsmiehen jäljittelmän, jonka nimi oli oikeasti *Wonderman* ja tässä Eisnerin muistelussa *Heroman*.

Kuten historia kertoo, DC Comics nosti syytteen Foxia vastaan Teräsmiehen jäljittelystä. Heroman eli Wonderman ehti ilmestyä Eisnerin piirtämänä yhteinä numerona v. 1939. DC Comics

yhtiö lopetti sarjan julkaisun alkuaan.

Tämä tapahtui ennen kuin DC Comics aloitti oikeusjutun Fawcett-yhtiötä vastaan väittäen kapteeni Marveilia Teräsmiehen plagiaatiksi. Näyttää todellakin siltä, että DC Comics oli aikeissa monopolisoida koko supersankari-sarjakuvan itselleen.

Eisner kertoo, että Fox yritti saada Eisnerin myöntämään oikeudessa, että Wonderman olisi ollut hänen oma ideansa. Fox oli velkaa Eisnerin-Igerin shopille, ja hävitessään oikeusjutun Fox ei voisi maksaa velkaansa. Eisner ei suostunut Mikko Repolaisen vaatimukseen ja oikeus tuomitsi Wonderman-Superman-kiistan





kantajan hyväksi.

Eisner mainitsee sarjassaan lyhyesti, että Fox jäi velkaa heille. Velka kasvoi ja Iger haastoi Foxin oikeuteen tämän veloista. Oikeus tuomitsi Foxin toistamiseen ja nyt maksamaan Eisnerin ja Igerin saatavat.

Eisner jätti Igerin, mutta mainitakoon, että Iger ja Fox tekivät vielä yhteistyötä. Supersankarien aika oli mennyt, mutta sodanjälkeen erilaiset viidakkotyttösarjakuvat olivat suosittuja. Fox julkaisi niitä paljon ja ne olivat Igerin Studion sarjoja. Fox ja Iger olivat sopineet erimielisyytensä ja Iger sai saatavansa. Mutta Eisner oli jo jättänyt Igerin.

Mielenkiintoista on, että Eisnerin / Igerin studiossa työskenteli myös yksi nainen, joka oli pihkassa Eisneriin. Eisnerin teoksessa hän on käsikirjoittaja Andrea Budd, joka itse asiassa oli **Toni Blum**. Hänen isänsä oli unkarilaissyntyinen sarjakuvataiteilija **Alex Blum**. Joka myös työskenteli Eisnerin-Igerin studiossa. Alex Blum oli varsin arvostettu taiteilijana.

Toni Blum kirjoitti mm. *Lady Luck*-, *Dollman*- ja *Manhunter*-sarjoja kuin myös Eisnerin *The Spirit*-sarjaakin. Hän kuoli 1970-luvulla, eikä mennyt Eisnerin kanssa naimisiin.

Ilpo & Anne Lagerstedt

